

Modellalapú szoftverfejlesztés

IX. előadás

Modelltranszformáció

Dr. Semeráth Oszkár

Modelltranszformáció

Alapfogalmak

Transzformációk láncolása

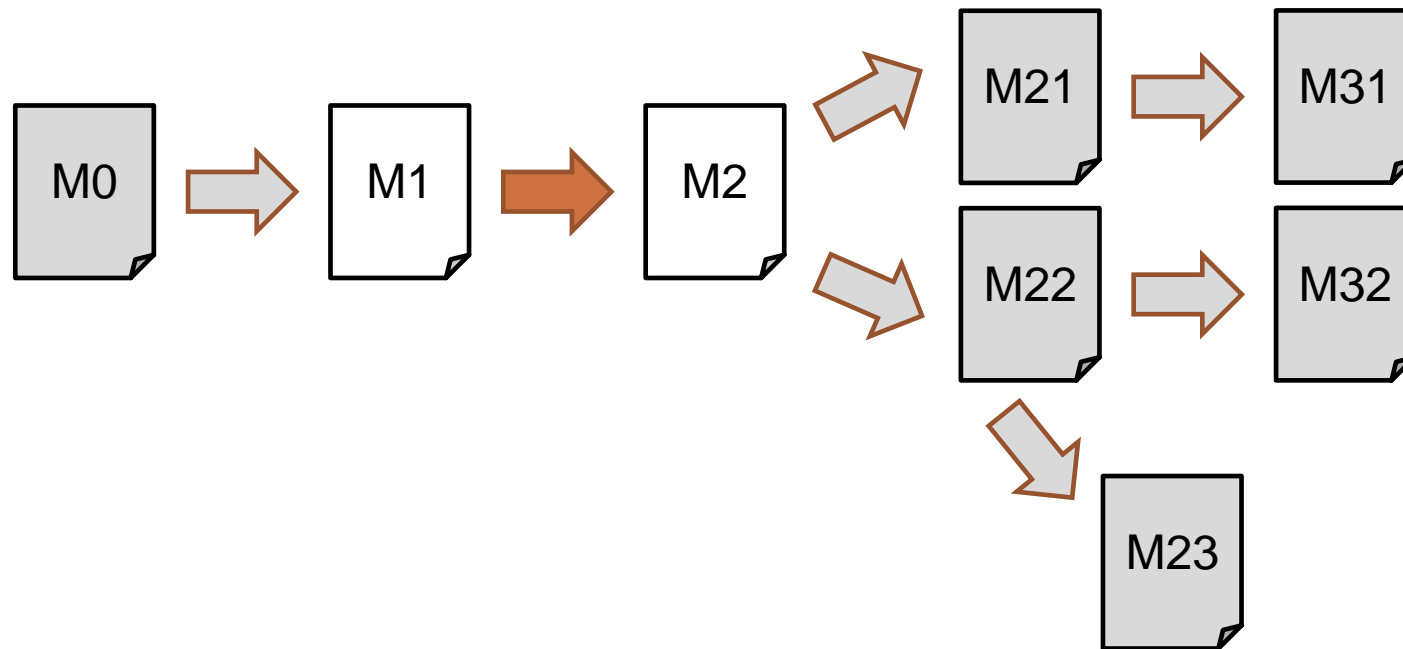
Szabályalapú transzformációk

Technológiák

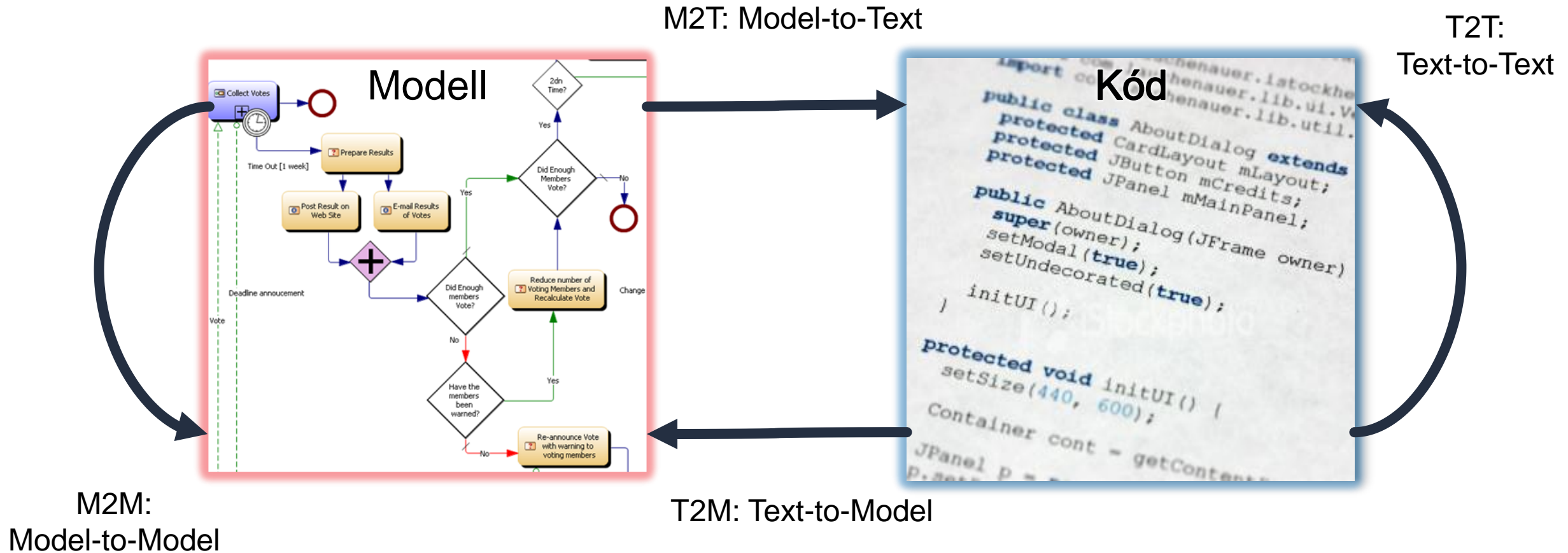
Motiváció: Modellek transzformációja

- **Modellalapú fejlesztés:** Modellek az elsődleges dokumentumok
- Modelleket fejlesztünk, automatizáljuk a modellfeldolgozást

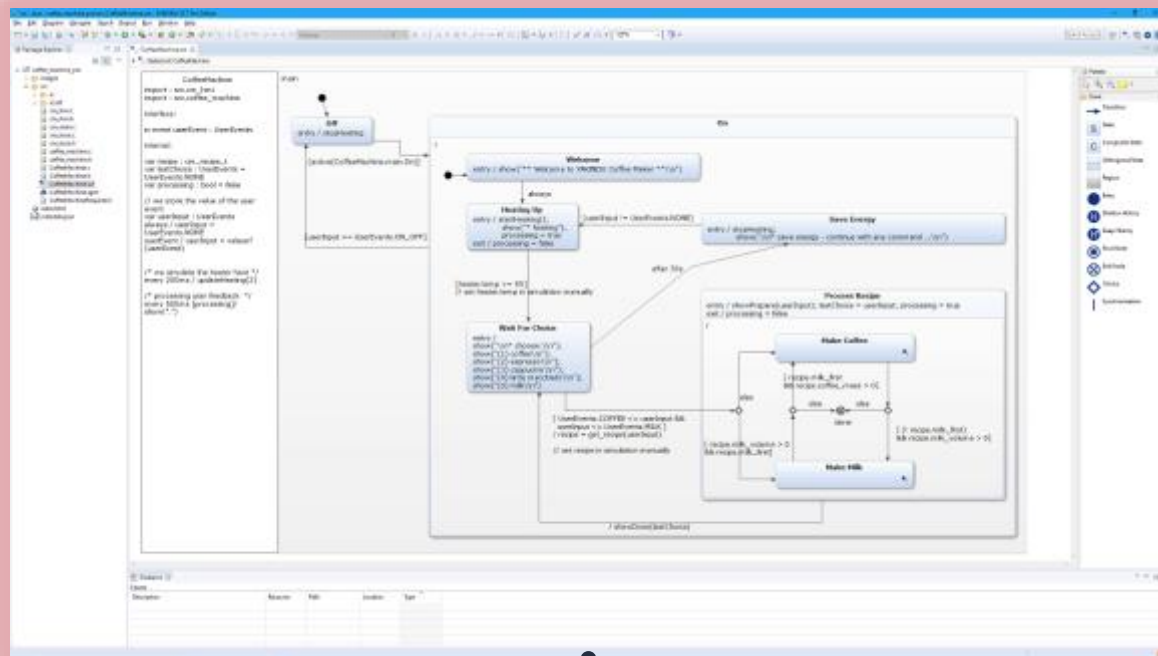
- **Cél:** modelltranszformációk hatékony megfogalmazása és végrehajtása

Transzformációk fajtái

M2T Példa

■ Kód generálás

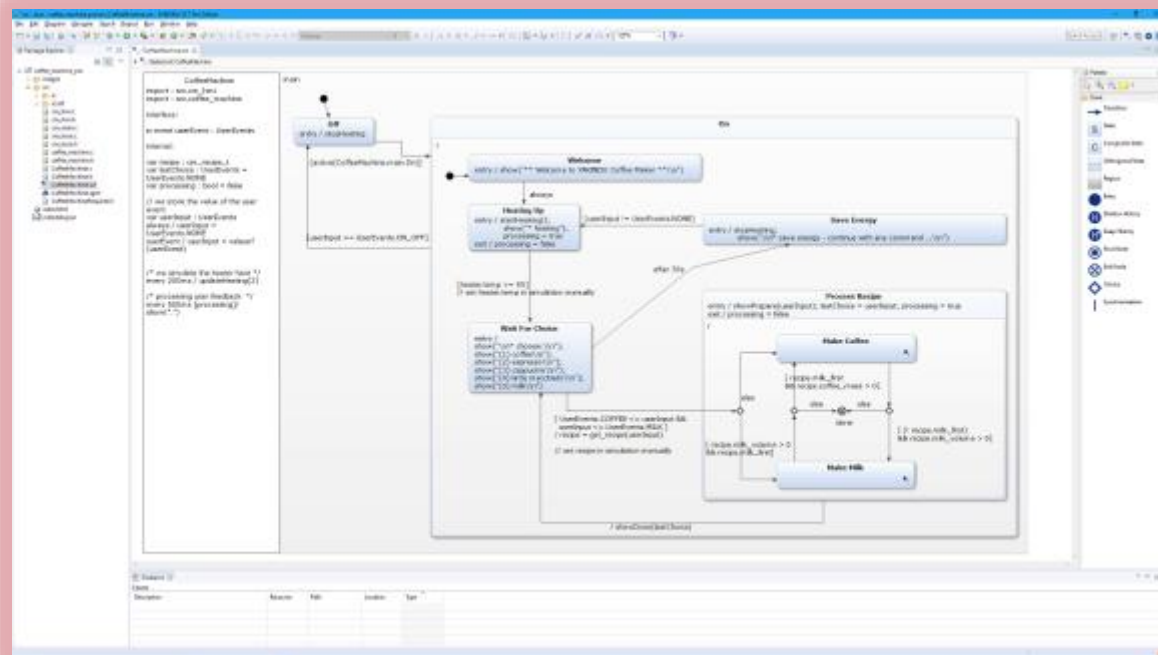
```
#ifndef DEFAULTSM_H_
#define DEFAULTSM_H_
#include "sc_types.h"
#include "StatechartInterface.h"

class DefaultSM : public StatechartInterface
{
public:
    DefaultSM();
    ~DefaultSM();
    /*! Enumeration of all states */
    typedef enum
    {
        main_region.MyState,
        DefaultSM_last_state
    } DefaultSMStates;
    /*! Inner class for Sample interface scope.
    class SCI_Sample
    {
    public:
        /*! Gets the value of the variable 'a' that is defined in the interface scope 'Sample'. */
        sc_boolean get_a();
        /*! Sets the value of the variable 'a' that is defined in the interface scope 'Sample'. */
        void set_a(sc_boolean value);
        /*! Raises the in event 'evA' that is defined in the interface scope 'Sample'. */
        void raise_evA(sc_boolean value);
        /*! Checks if the out event 'evB' that is defined in the interface scope 'Sample' has been raised. */
        sc_boolean isRaised_evB();
        /*! Gets the value of the out event 'evB' that is defined in the interface scope 'Sample'. */
        sc_integer get_evB_value();
    private:
        friend class DefaultSM;
        sc_boolean a;
        sc_boolean evA_raised;
        sc_boolean evA_value;
        sc_boolean evB_raised;
        sc_integer evB_value;
    };
    /*! Returns an instance of the interface class 'SCI_Sample'. */
    SCI_Sample* getSCI_Sample();
    void init();
    void enter();
    void exit();
    void runCycle();
    sc_boolean isActive();
    sc_boolean isFinal();
    sc_boolean isStateActive(DefaultSMStates state);
private:
    static const sc_integer maxOrthogonalStates = 1;
    DefaultSMStates stateConfVector[maxOrthogonalStates];
    sc_ushort stateConfVectorPosition;
};
```


T2M Példa

- Forráskóddal megfogalmazott kódrészletek importálása


```
class Point
{
public:
    int32_t get_x();
    void set_x(int32_t x);
    int32_t get_y();
    void set_y(int32_t y);
private:
    int32_t x;
    int32_t y;
};
```

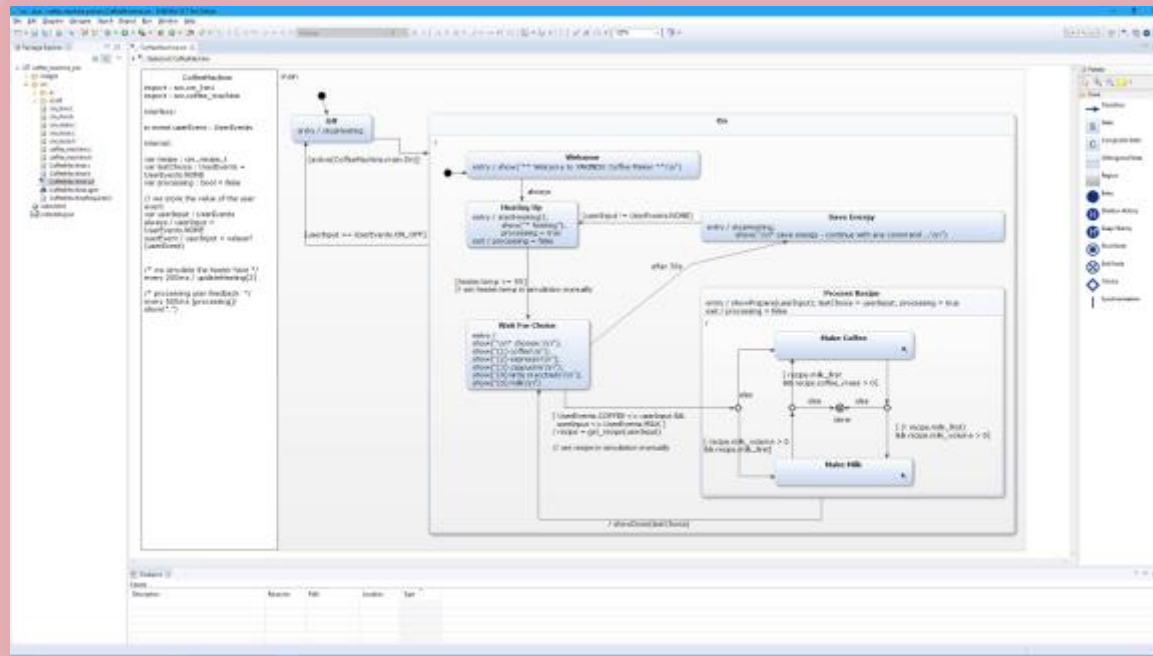

YAKINDU STATECHART TOOLS

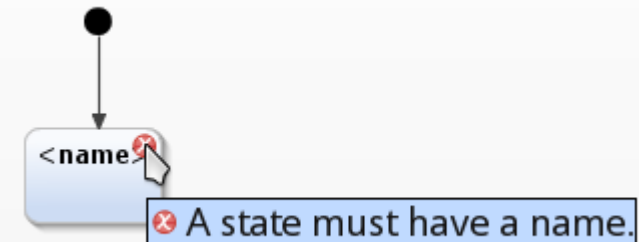
1. M2M Példa

- M2M: Modell validálás: hibaminta → hibaüzenet

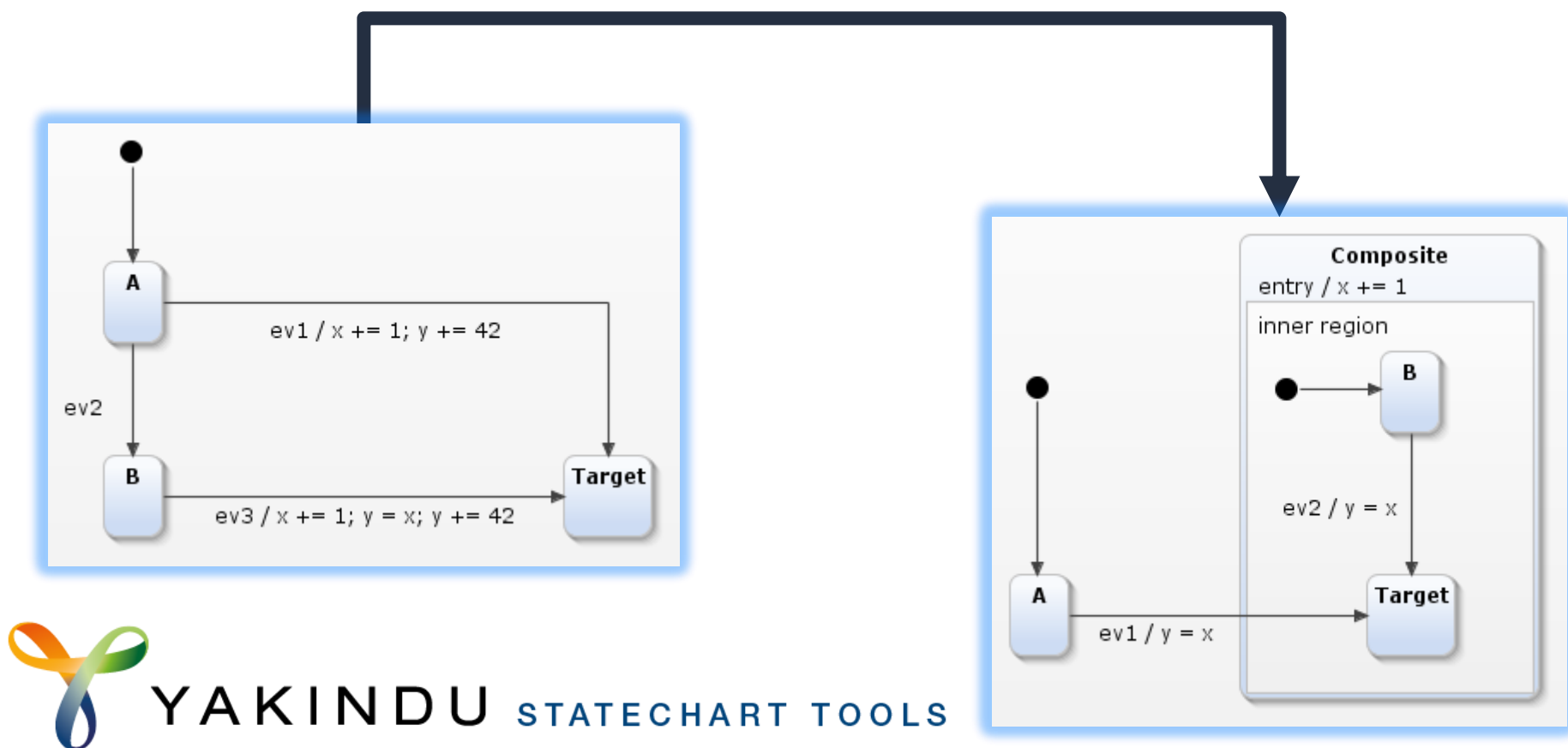
Vessük össze az OCL-lel:

- Nincs hibaüzenet
- Egyetlen objektumhoz van kötve
- Pozitívan van megfogalmazva (mikor helyes vs mikor hibás)
- Mikor kell futtatni
- Precíz szemantika
- Teljesítmény

2. M2M Példa

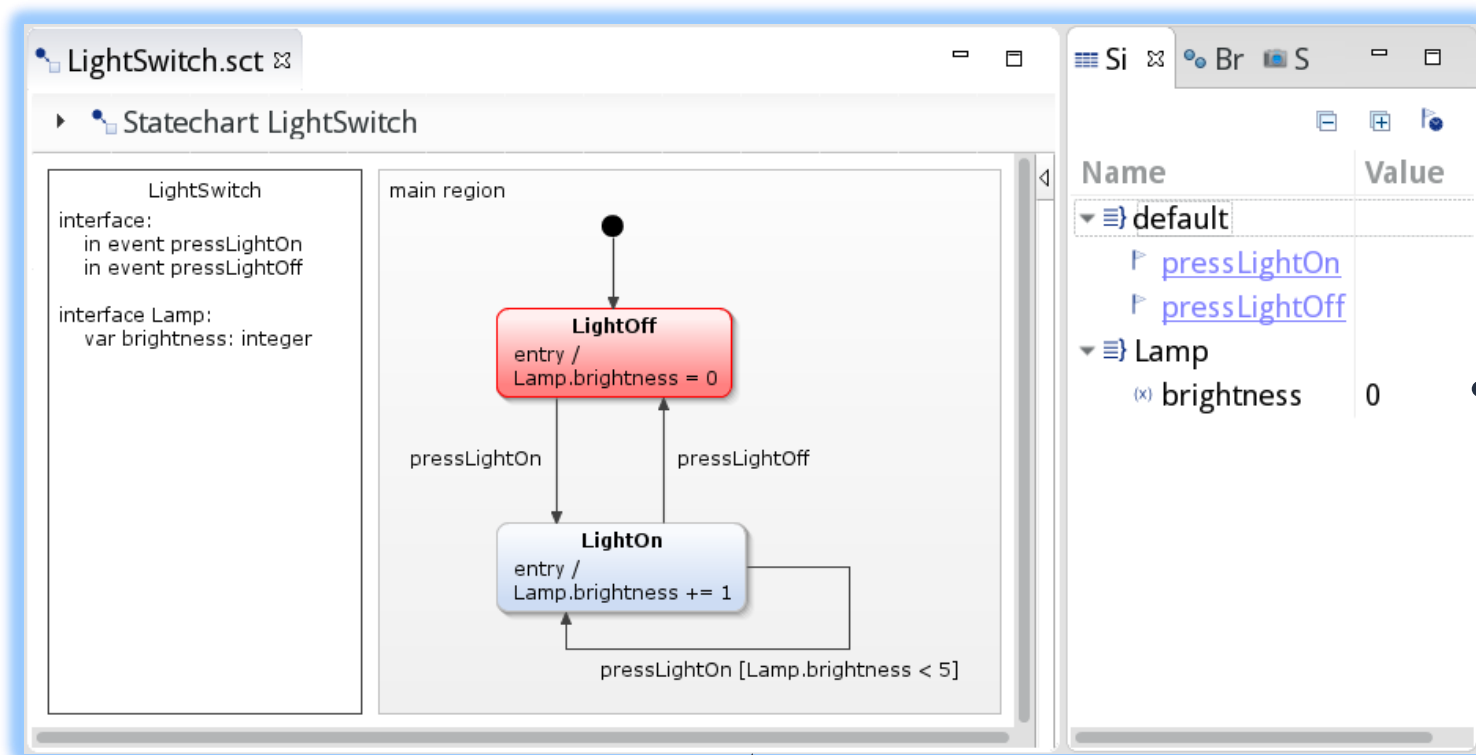
- Modellek refaktorálása

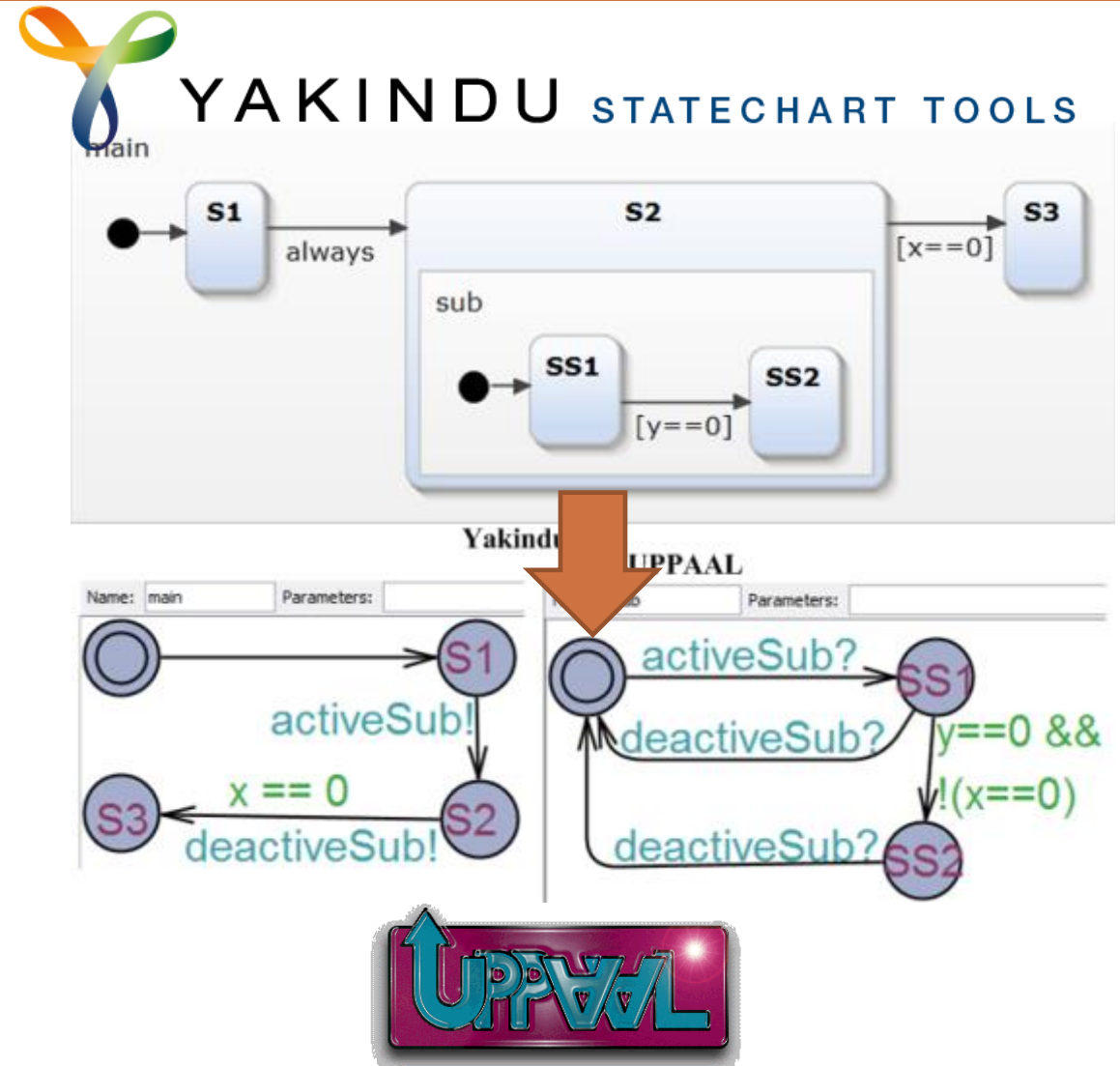
3. M2M Példa

- Szimuláció
- Szemantika

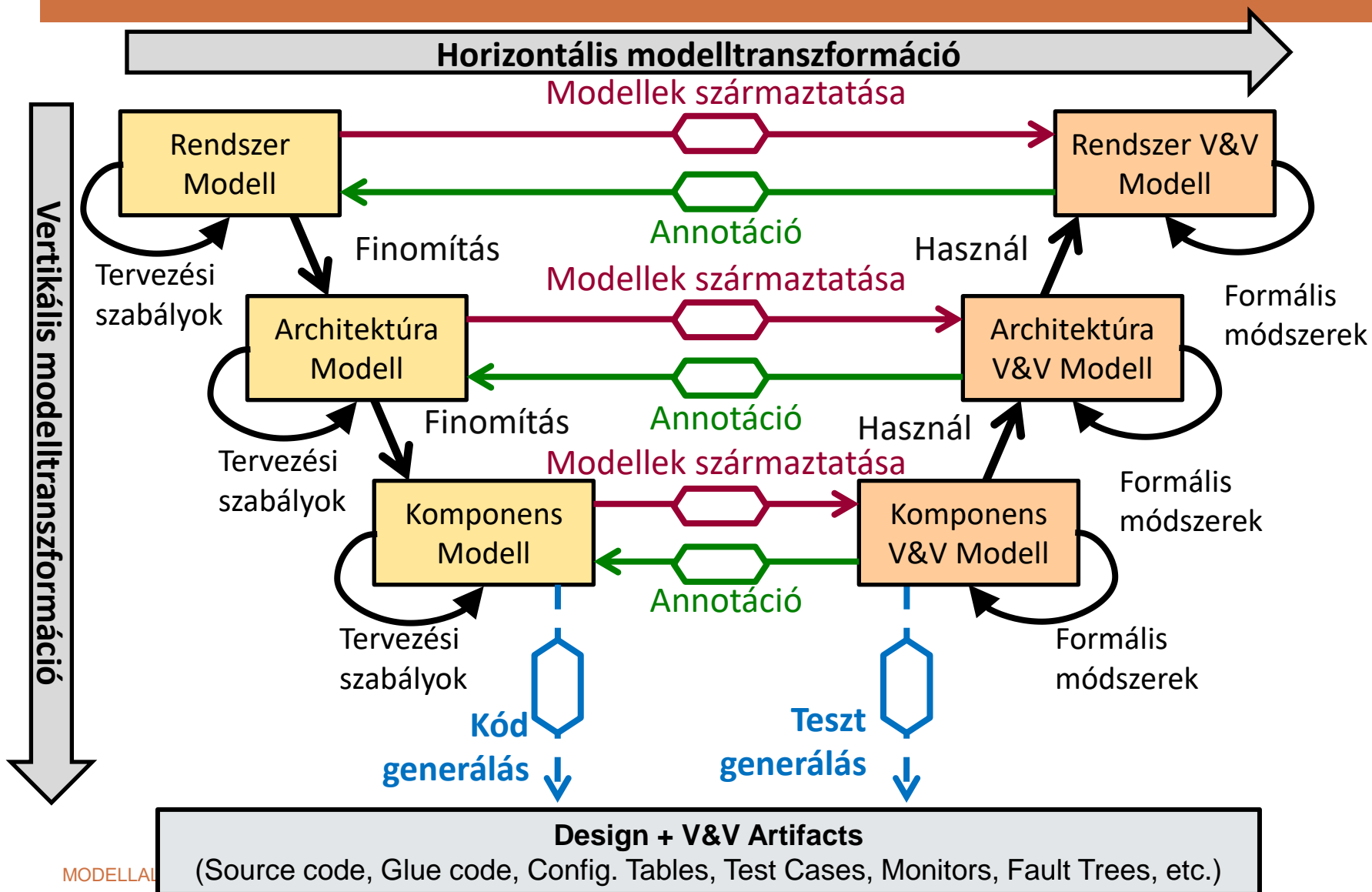

4. M2M Példa

- Formális módszerek alkalmazása
- Rejtett formális módszerek: Speciális szakértelem nélkül alkalmazható algoritmusok
  - > Eszköztámogatás
  - > Eredmények visszavetítése

Modellek és Transzformációk kritikus rendszerek fejlesztésében

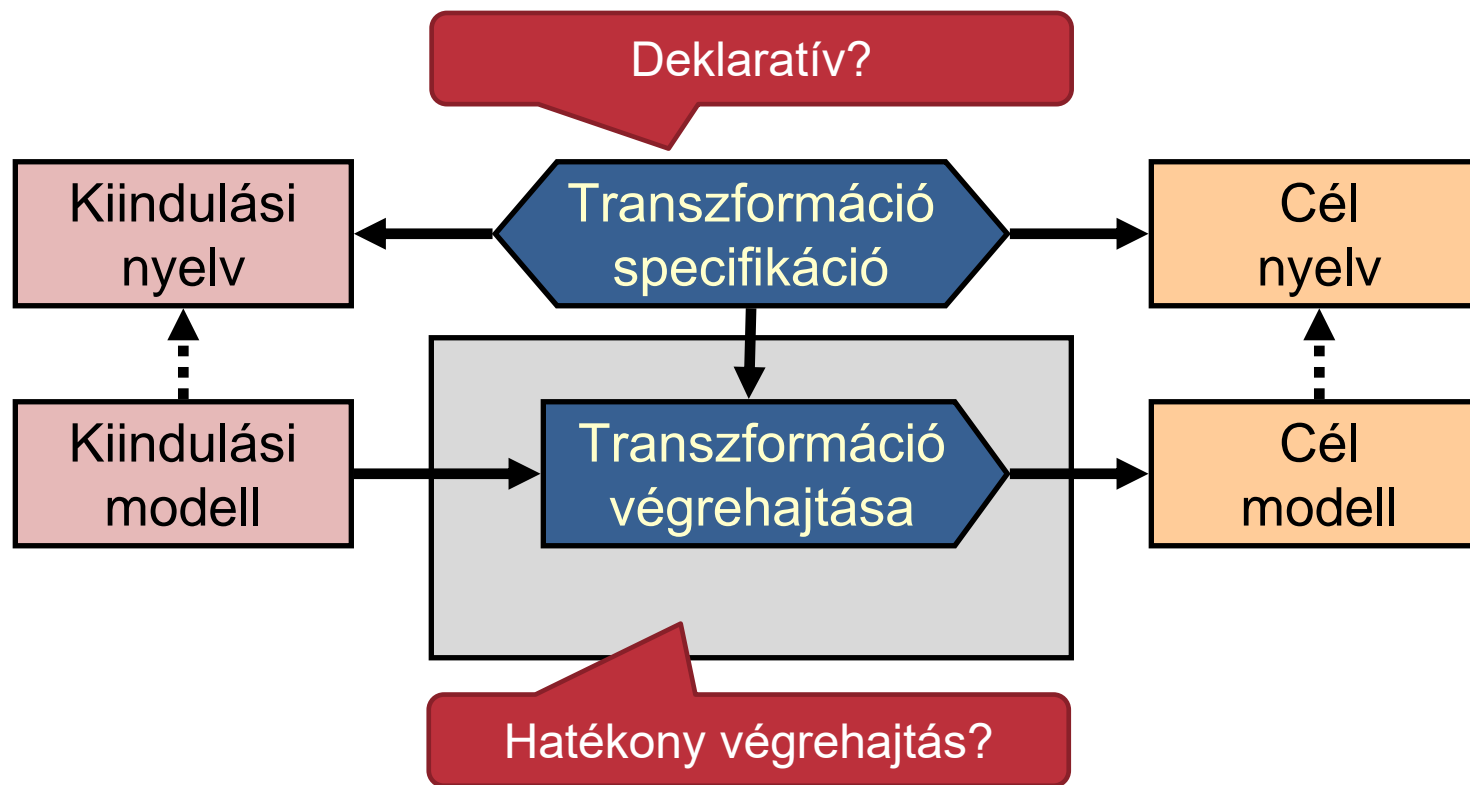
Modelltranszformációk:

- Szakértelem reprezentációjának alapja:

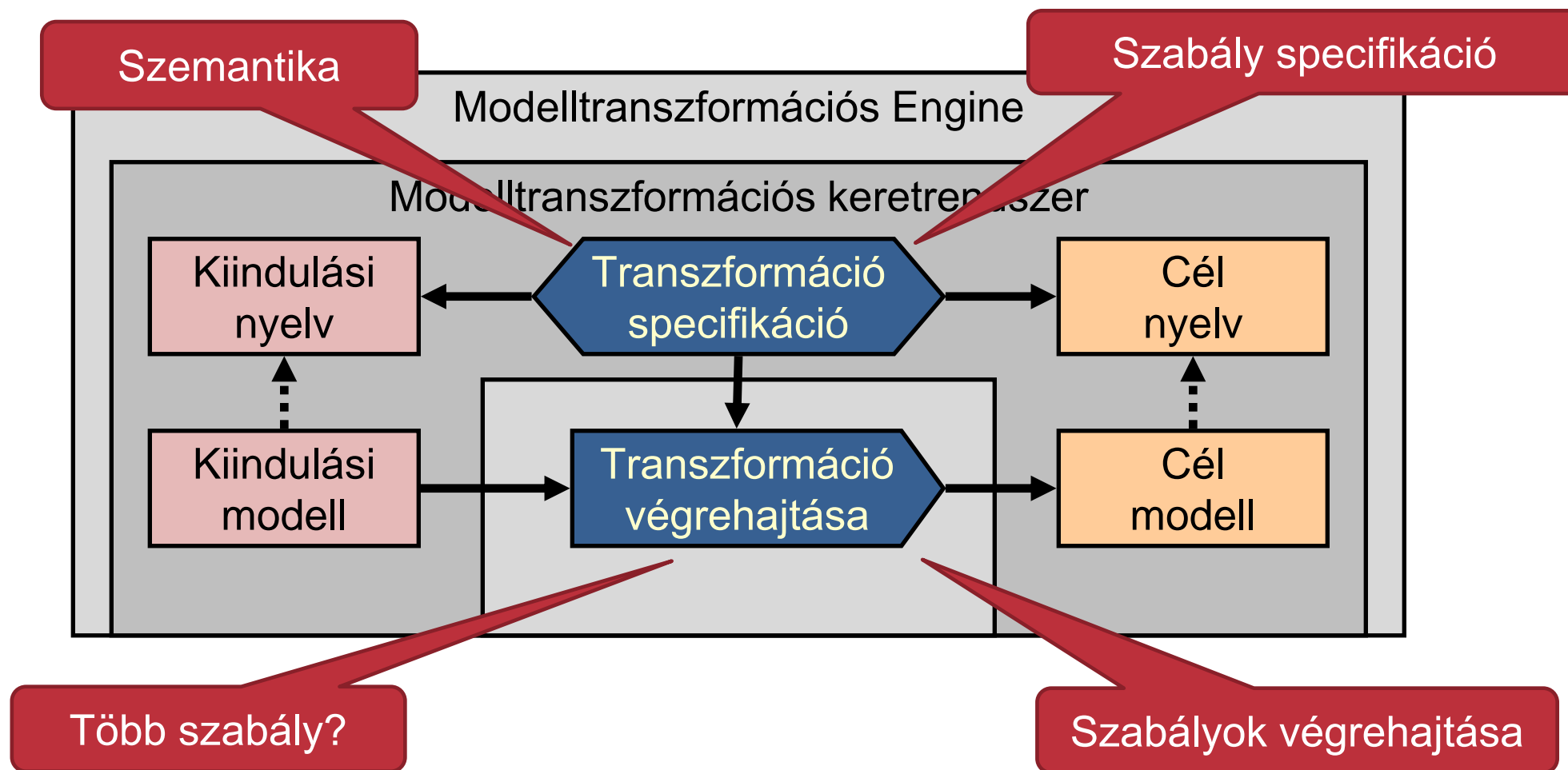
Elméleti eredmények → Eszközök

- Modellezési nyelvek és eszközök összekötése

Definíciók

Definíciók és Kérdések

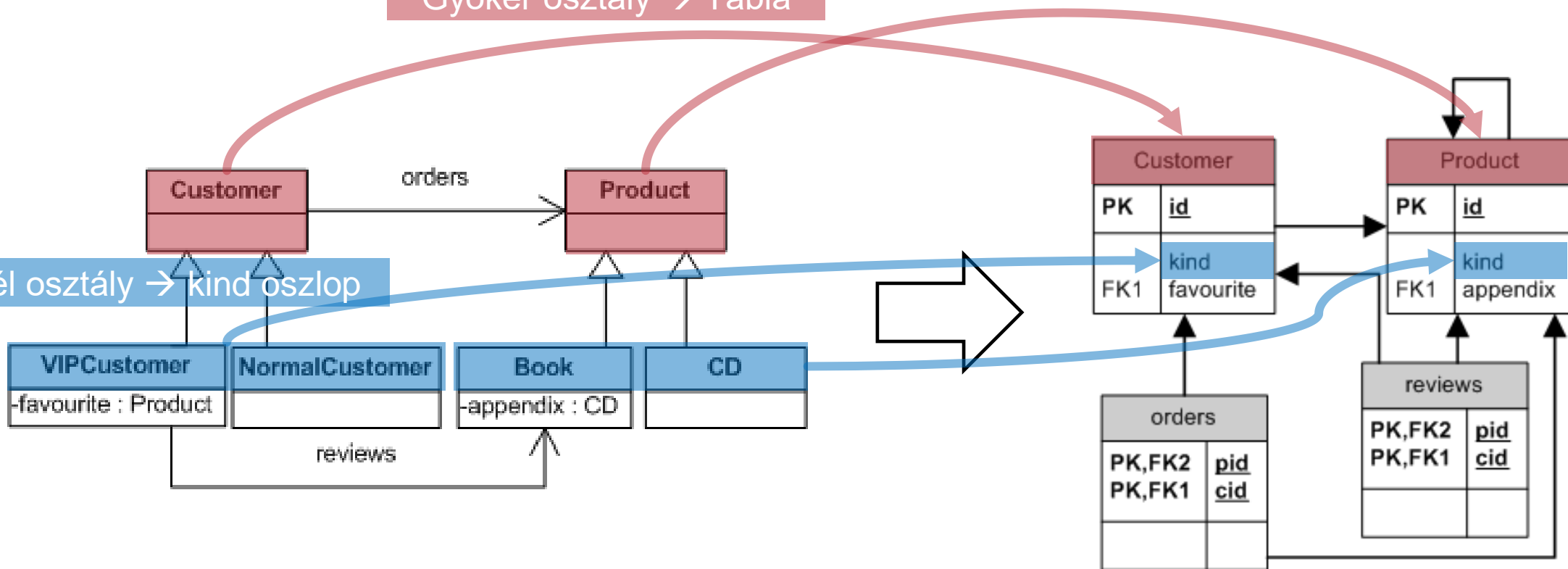

Példa leképezés: ORM

- Tipikus példa: képezzünk le egy osztálydiagramot adatbázis táblákra!

Gyökér osztály → Tábla

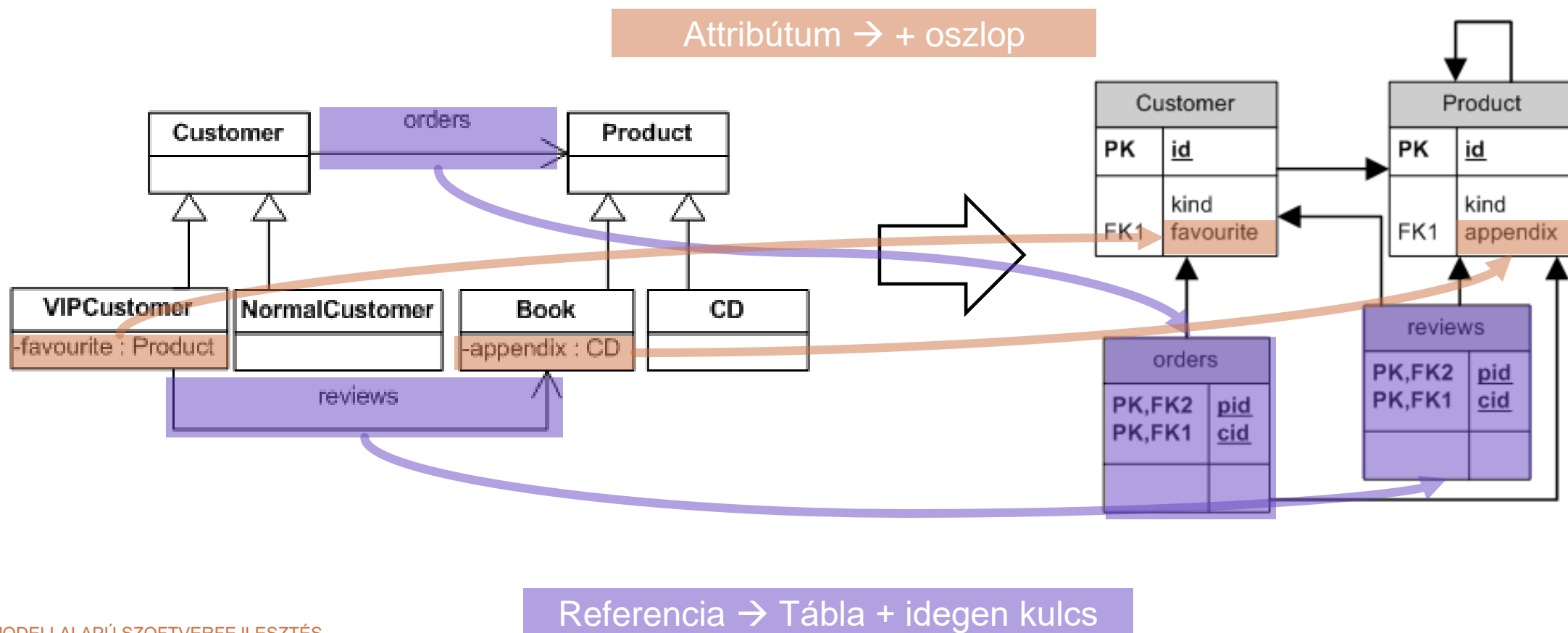
Levél osztály → kind oszlop

Példa leképezés: ORM

- Tipikus példa: képezzünk le egy osztálydiagramot adatbázis táblákra!

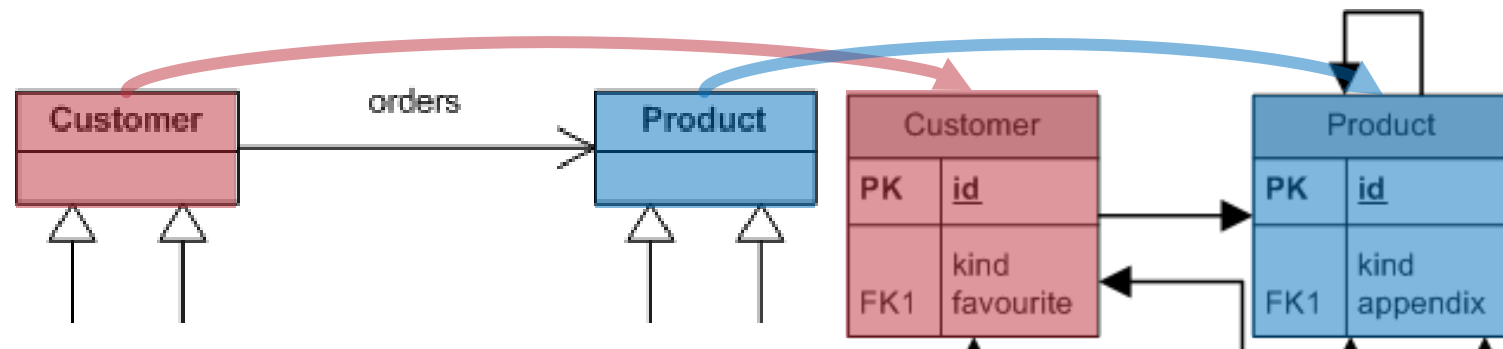
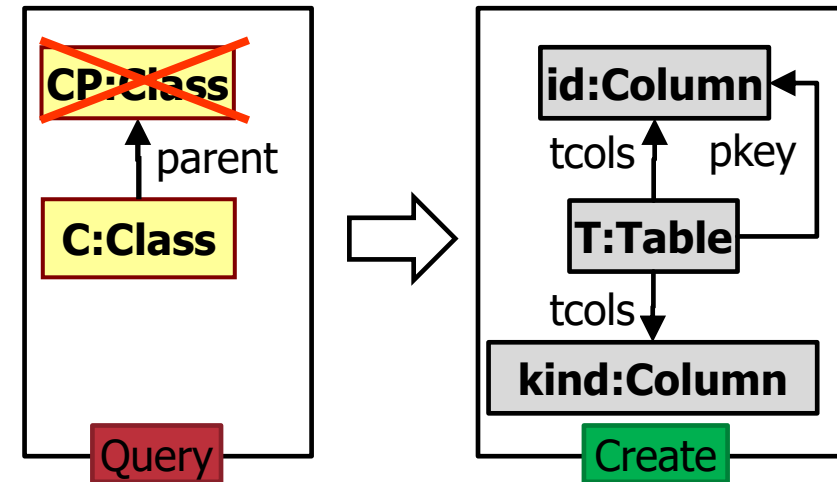

Példa Transzformáció

- Hogyan oldanánk a gyöker osztályokat reprezentáló táblák létrehozását?

1. Lekérdeznénk a gyöker osztályokat (osztály, aminek nincs őse)
2. Létrehoznánk a táblákat, és velük a szükséges oszlopokat
3. Ismételtnénk amíg tudjuk

- Cél: Hasonló szabályokkal megfogalmazni az egész transzformációt

Modelltranszformáció

Alapfogalmak

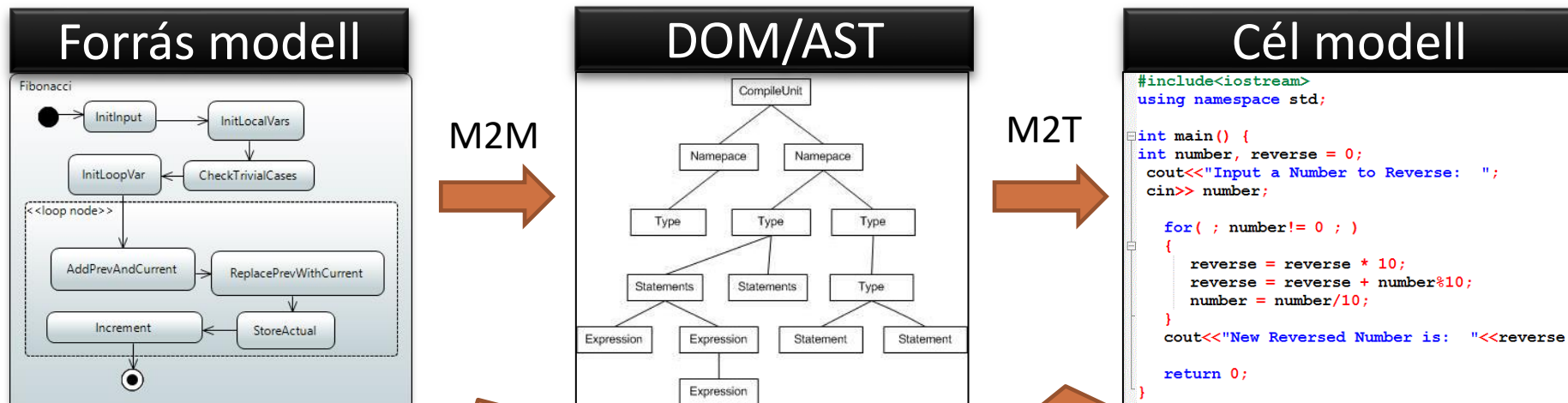
Transzformációk láncolása

Szabályalapú transzformációk

Technológiák

Kódgenerálás modelltranszformációkkal

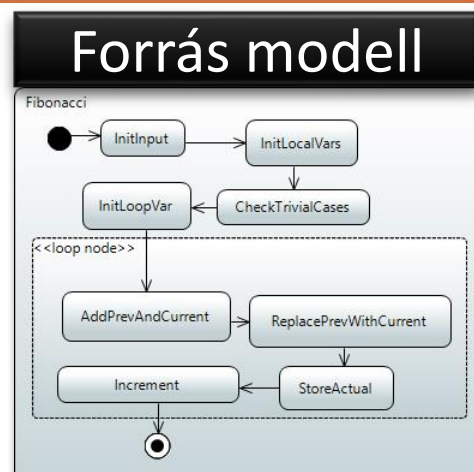
Model-to-Model (M2M)

- SRC: In-memory modell (objektumok)
- TRG: In-memory modell (objektumok)

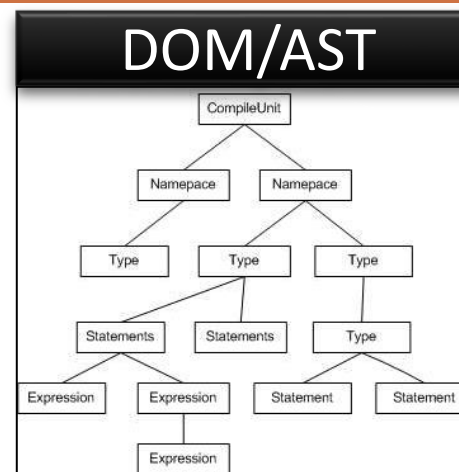
Model-to-Text (M2T)

- SRC: In-memory modell (objektumok)
- TRG: szöveges kimenet (string)

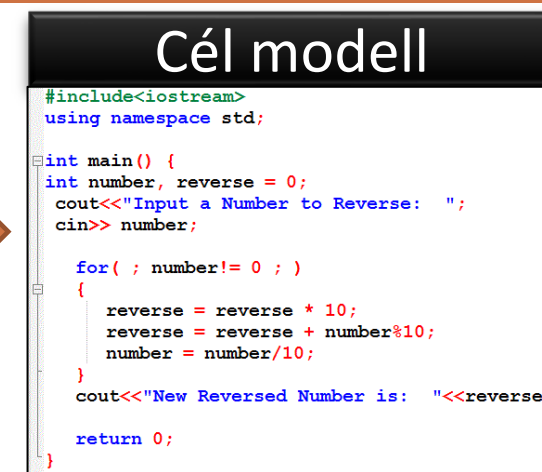
Modell transzformációk láncolása

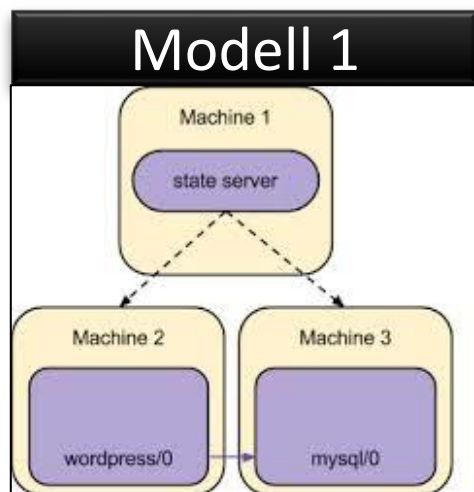
M2M

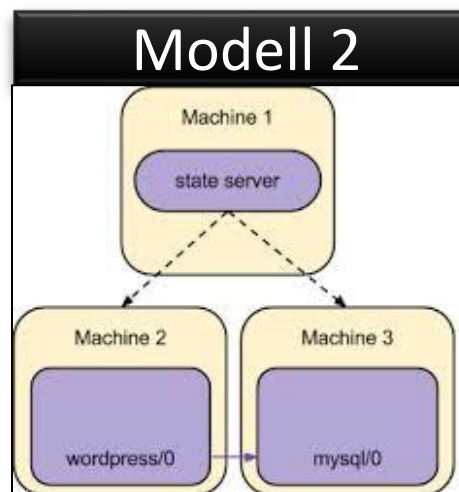
M2T

M2M

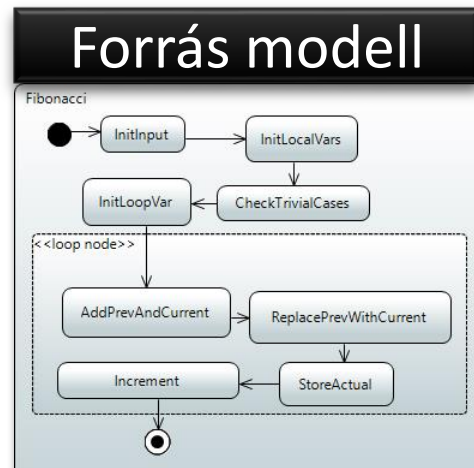
M2M

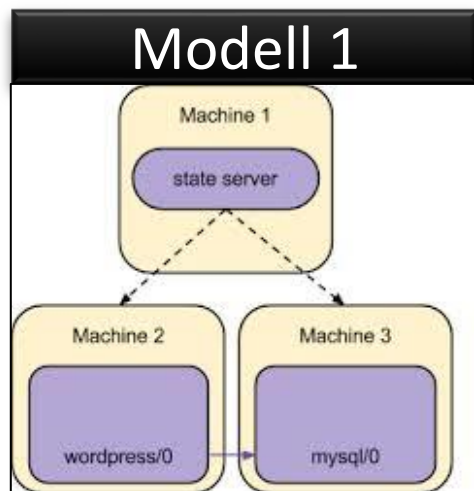
Cél:

- Absztrakciós szakadék csökkentése
- „Oszd meg és uralkodj”
- Közbenső modellek újrahasználása

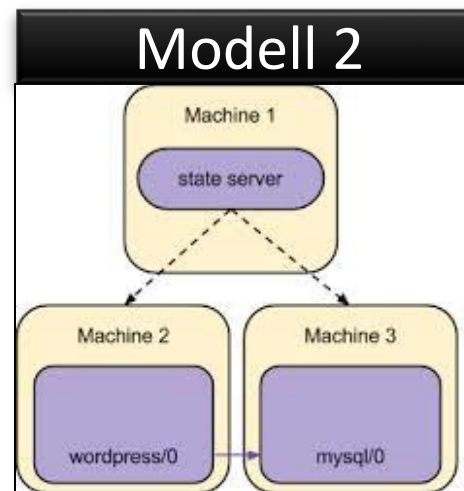
Modell transzformációk láncolása

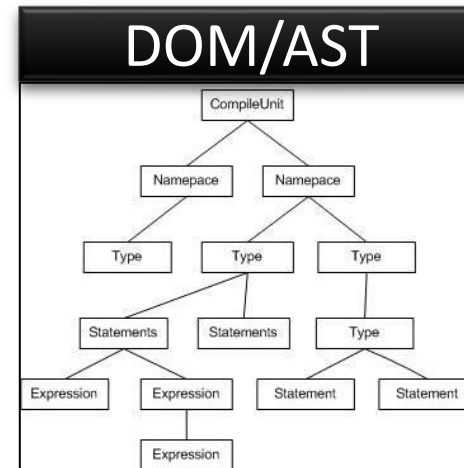
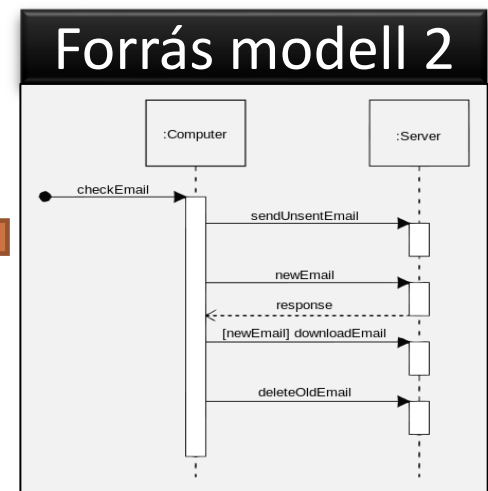
M2M

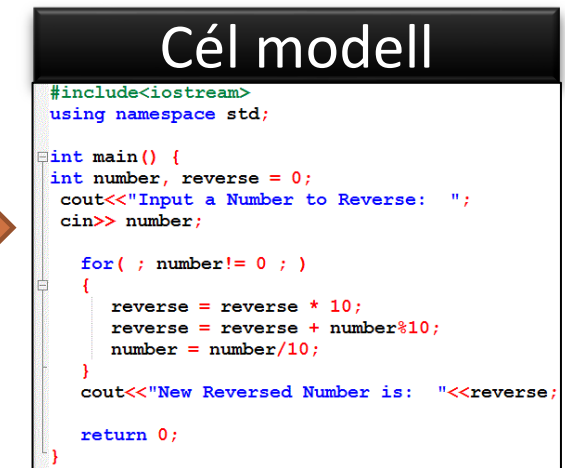
M2M

M2M

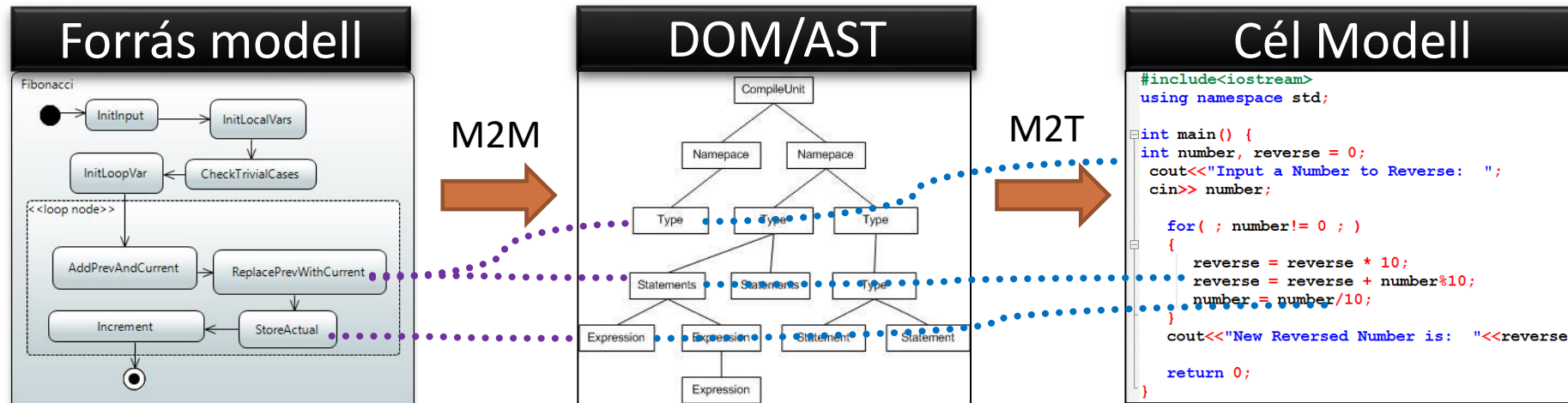
M2T

Közös optimalizálás

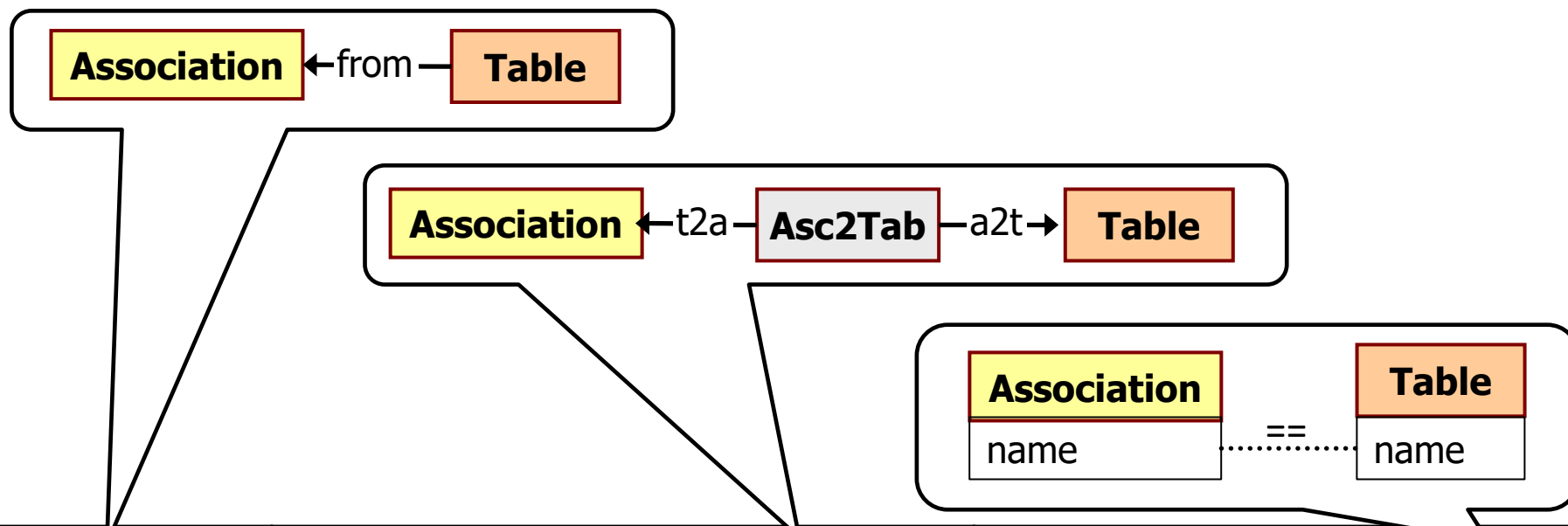

Nyomonkövethetőség modelltranszformációk során

- **Nyomonkövethetőségi összeköttetések (traceability links):** összeköti a forrás és cél modell elemeit
- Egyszerűbbé teszi a transzformációk specifikációját
- Összeköti az összes modellt
- Lehetővé teszi az inkrementális végrehajtást

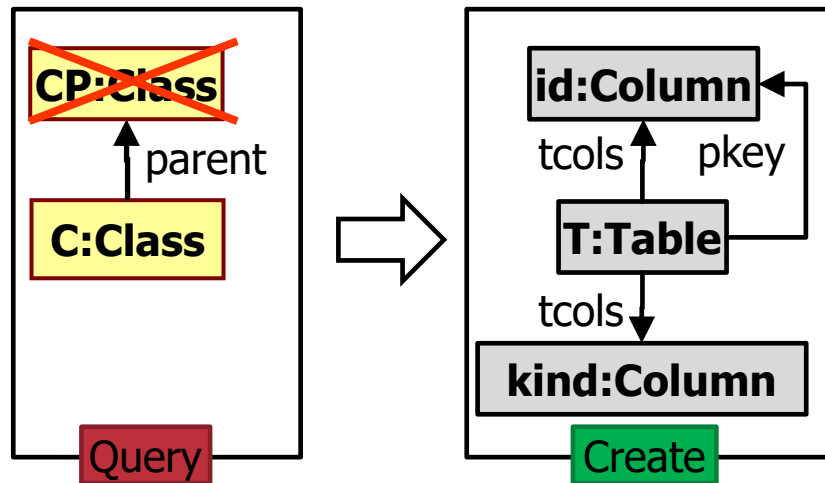
Nyomonkövethetőség fajtái

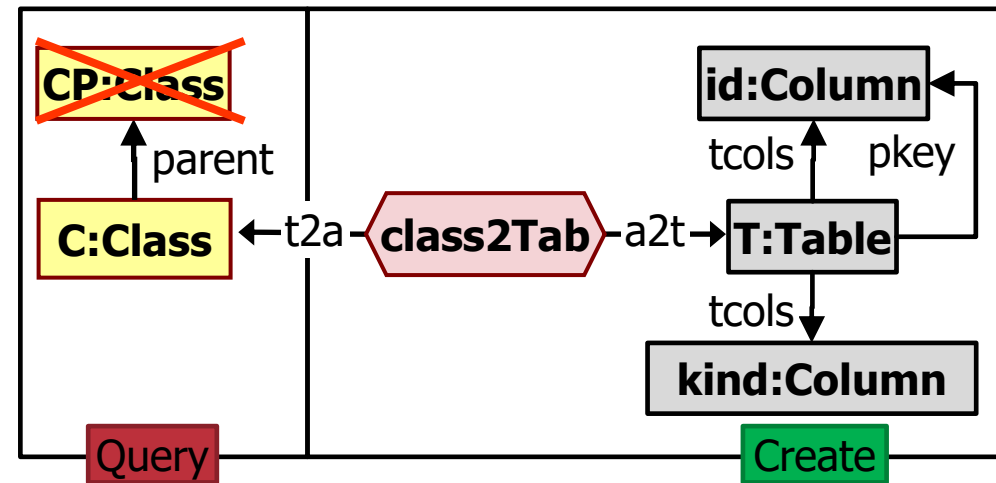
Direkt referenciák	Nyomonkövethetőségi modell	Soft referenciák
SRC↔TRG kereszthivatkozások	Új metamodel és modellek	Logikai kapcsolat: id / név / lekérdezés / modell index alapján
Intrúzív: metamodelt és példánymodell kiegészítse	Összetett, nagy overhead	Azonosítás szükséges; limitált kifejezőerő (nem mondja el, ha nem található)

Példa: ORM

- Hogyan kössük össze a generált táblákat az osztályokkal nyomonkövethetőségi modellel?

Honnan tudjuk, hogy egy osztály kész van?

Modelltranszformáció

Alapfogalmak

Transzformációk láncolása

Szabályalapú transzformációk

Technológiák

Modelltranszformációk specifikációja

■ Imperatív: direkt modell manipulálás

- > Gyors és egyszerűen elkezdhető
- > De mi van akkor, ha valami bonyolult kell?
  - Bonyolultabb szabályok, újabb esetek?
  - Inkrementalitás?
  - Kétirányú modelltranszformáció?

■ Deklaratív, szabály alapú

- > *Gráftranszformációk*
- > Hybrid: lekérdezés + imperatív végrehajtás (pl. VIATRA)
- > „Relációs” (pl. QVT-R, TGG, ATL)

Szabály alapú modelltranszformációk

■ Egység: MT szabály

Minden előfordulásra...	Alakítsa át...
Öröklési hierarchia gyökéreleme	Készíts egy táblát
Osztály attribútuma	Adj hozzá egy oszlopot
Asszociáció osztályok között	Készíts táblát idegen kulcsokkal
I. Prekondíció Deklaratív modell lekérdezés	II. Akció Deklaratív vagy imperatív

Szabály alapú rendszerek

Hol láthatunk hasonlót?

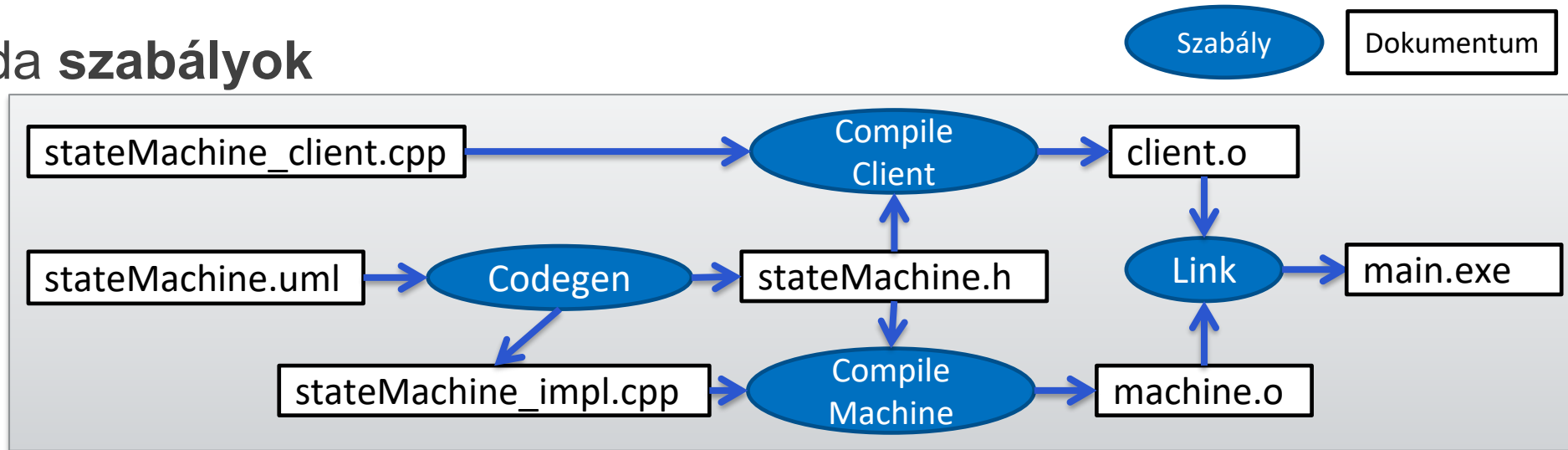
- **Modelltranszformációk**
- Build szkriptek (MAKEFILE, Maven, gradle etc.)
  - > Szabály: építsd meg a specifikáció alapján ezt az állományt (*akció*),
  - > Amikor az összes szükséges állomány készen áll (*prekondíció*)
- Üzleti szabályok és szakértői rendszerek (Jboss Drools, etc.)
- Nyelvtani szabályok (*lásd szöveges szintaxis előadások*)
- CSS

Inversion of Control (IoC)

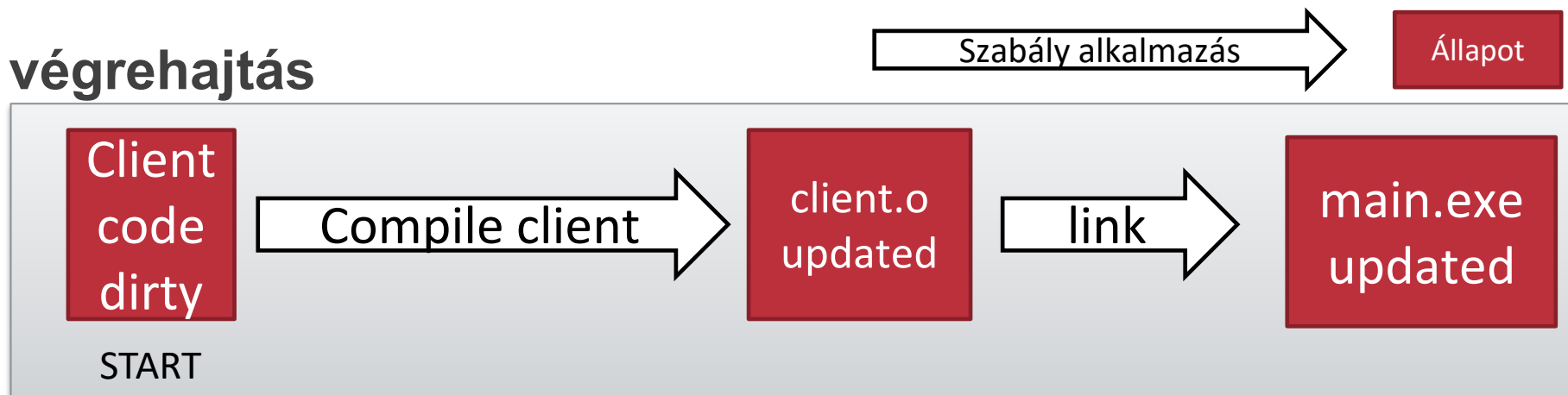
- Deklaratív szabályok végrehajtása
  - > **Transzformációs motor** interpretálja az előfeltételt
  - > Szabályokat **eltűzeli** amikor és ahol engedélyezettek
- Számos végrehajtási szemantika
  - > „As long as possible” (amíg lehetséges) / „fire when possible” (amikor lehetséges)
    - Iteráljunk amíg van szabálynak **aktivációja**
    - Válasszunk ki egy aktivációt (**conflict resolution**)
    - Tűzeljük el
  - > „Fire all current”
    - Keressük meg az összes *jelenlegi* aktivációt,
    - Tűzeljük el
  - > Tetszőleges vezérlés

Build Szkript példa

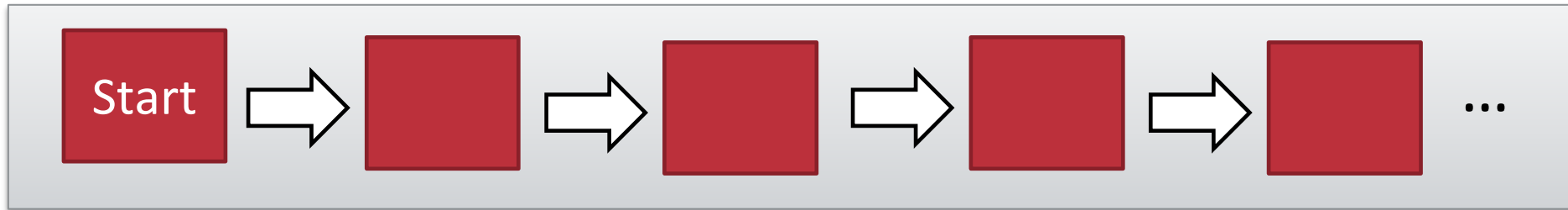
■ Példa szabályok

■ Példa végrehajtás

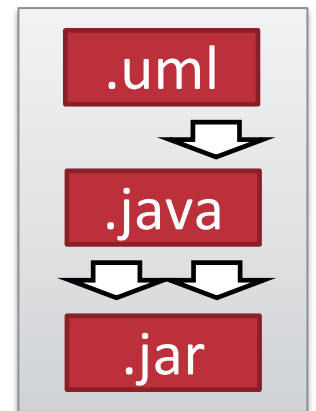
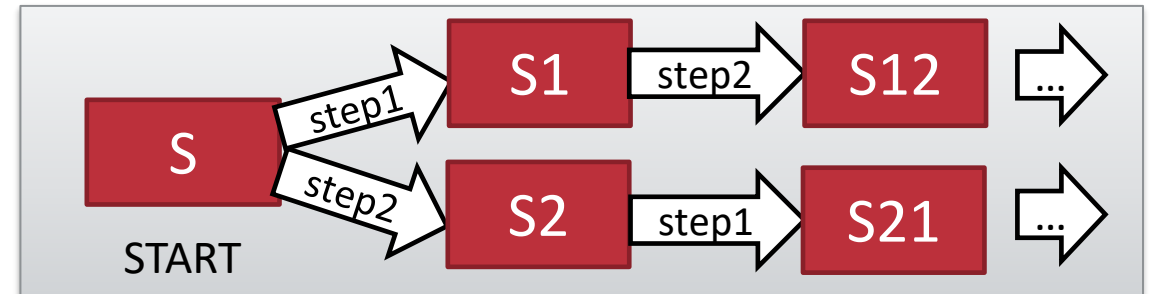
Tipikus problémák: terminálódás

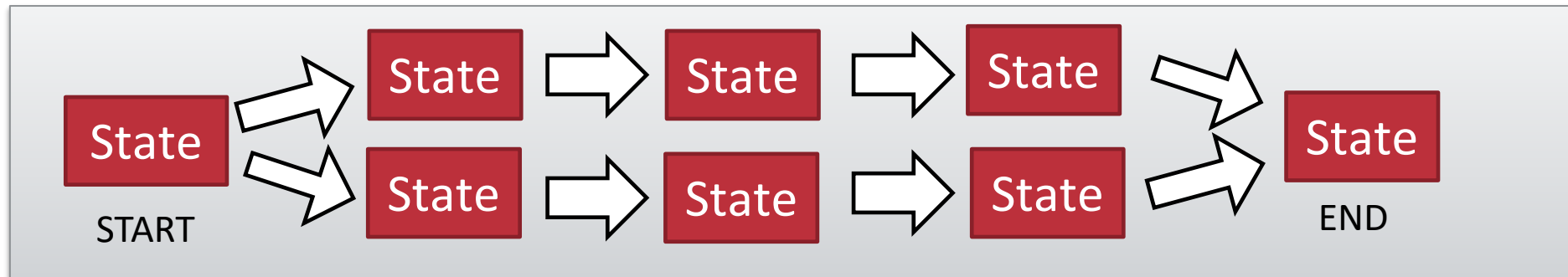
- Szükséges belátni, hogy a szabályok terminálódnak!
- Példák nem-termináló szabályokra:
  - > Makefile: egy build lépés felülírja az egyik bemenetét (*re-dirties*)
  - > MT szabály újabb és újabb objektumokat készít
  - > MT szabály 1 készít egy elemet, MT szabály 2 kiszedi, MIT szabály 1 újra beteszi...
- Általános esetben nem létezik szisztematikus módszer a terminálódás eldöntésére

Tipikus problémák: Sorrendezés

- Szükséges lehet a helyességhez
  - > osztály leképezése →
  - > attribútum leképezése
- Máskülönben a teljesítményre lehet hatással
  - > Makefile: dirty .java forráskódot fordítunk,
  - > majd lefordítjuk a dirty .uml állományt, ami újra dirty-vé teszi a binárist
  - > a .java állományt újra le kell fordítani
- Hogy oldjuk meg?
  - > Okos végrehajtás (nem mindig megoldható, de pl: Makefile)
  - > Sorrendezést adjuk hozzá az előfeltételhez
  - > **Prioritások:** szabályokhoz prioritást rendelünk: alacsony prioritás → magas prioritás

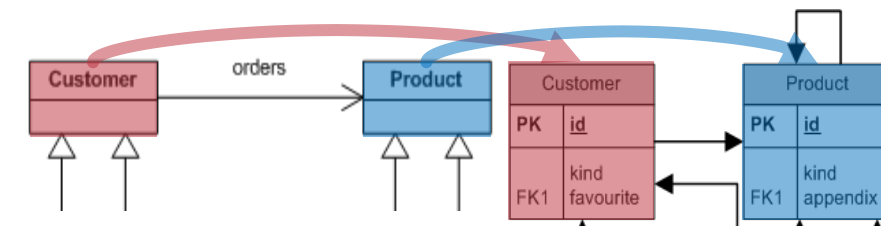
Tipikus problémák: Konfluencia

- A kiindulóállapot határozza meg a végső állapotot
  - > A kimenet független legyen a transzformációs lépések választásától
  - > Konfluencia fontos, teljes determinisztikuság nem mindig szükséges.

■ Példák

- > Makefile: melyik fájlokat fordítsam le előbb? Nem számít...
- > Melyik osztályt képezzem le előbb? Nem számít...

- Általános esetben nem létezik szisztematikus módszer konfluencia eldöntésére

Modelltranszformáció

Alapfogalmak

Transzformációk láncolása

Szabályalapú transzformációk

Technológiák

Milyen technológiák állnak rendelkezésre?

- **Imperatív megoldás:** bejárjuk a modellt, módosítjuk, elmentjük.
- **Sablon alapú:** tipikusan forráskód vagy más szöveges output generálására
  - > Adott a szöveges kimenet váza, a hiányzó részeket kiegészítjük
  - > Ebben az előadásban
- **Gráftranszformáció alapú**
  - > Következő előadás, Gyakorlat

XSLT

- EXtensible Stylesheet Language Transformations
- Feldolgozás, sablonok (template) illesztésével
- XML dokumentumok transzformációja
  - > Deklaratív szemantika (XML)
  - > XML vagy más, tetszőleges szöveges kimenet
  - > Navigáció XPath-szal

Példakód

```
<?xml version="1.0" encoding="ISO-8859-2"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl"
href="pelda.xsl"?>
<Stílusok>
  <Piros tipus="szin">
    <Vörös tipus="szin">Ez vöröske</Vörös>
    <Bordó tipus="szin">Ez bordó hordó</Bordó>
  </Piros>
  <Kék tipus="szin">Ez bizony kék</Kék>
  <Dőlt tipus="font">Ez pedig dőlt</Dőlt>
</Stílusok>
```

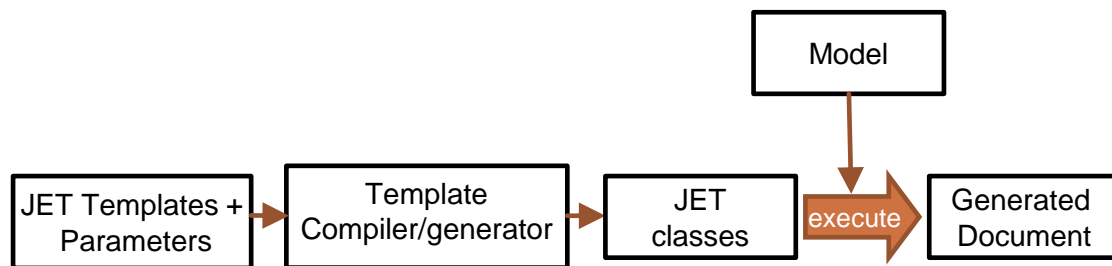
```
<?xml version="1.0" encoding="ISO-8859-2"?>
<xsl:stylesheet xmlns:xsl="http://www.w3.org/1999/XSL/Transform" version="1.0">
  <xsl:template match="Vörös">
    <font Color="#FFAA00"><xsl:value-of select="."/></font>
  </xsl:template>
  <xsl:template match="Bordó">
    <font Color="#900000"><xsl:value-of select="."/></font>
  </xsl:template>
  <xsl:template match="Kék">
    <font Color="#0000A0"><xsl:value-of select="."/></font>
  </xsl:template>
  <xsl:template match="Dőlt">
    <i><xsl:value-of select="."/></i>
  </xsl:template>
</xsl:stylesheet>
```

```
<font Color="#FFAA00">Ez vöröske</font>
<font Color="#900000">Ez bordó hordó</font>
<font Color="#0000A0">Ez bizony kék</font>
<i>Ez pedig dőlt</i>
```

Még két XML szintaxisú

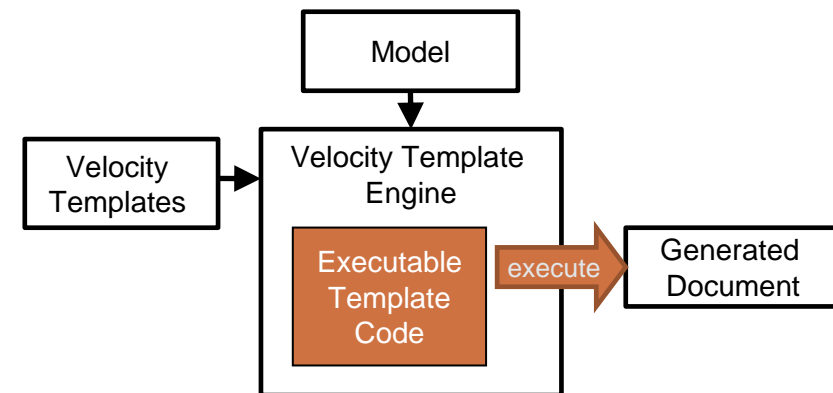
Java Emitter Templates

- JSP-re hasonlító nyelv
- Java-ra fordul
- Input: java objektumok
- Output: szöveg
- EMF része, EMF kódgenerátor

Apache Velocity

- JSP-re hasonlító nyelv
- Interpretált
- Input: Map
- Output: szöveg

Példa kódok, avagy <% %> vs. #( )

Java Emitter Templates

```
<%@ jet package="hello"
imports="java.util.*" class="XMLDemoTemplate" %>
<% List elementList = (List) argument; %>
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<demo>
<% for
    (Iterator i = elementList.iterator();
     i.hasNext(); ) { %>
<element><%=i.next().toString()%></element>
<% } %>
</demo>
```

Apache Velocity

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<demo>

#set( $tempString = "Element")
#foreach( $element in $elementList)
    <element> ${element.toString()} <element>
#end
</demo>
```

Példa kimenet output

```
<demo>
    <element>A</element>
    <element>B</element>
</demo>
```

Template

Output

Acceleo

- Kódgenerátor EMF modellekhez
- OMG Model to Text Language (MOFM2T) implementáció
- Eclipse alapú, stabil fejlesztőeszköz
- Modulokból áll
  - > Import lehetséges
- Nyelvi elemek
  - > Sablonok
  - > Lekérdezések
  - > Ciklus, elágazás, értékadás, ...

A screenshot of the Acceleo IDE interface. The main editor window shows a template file named 'generate.mtl'. The code is written in a MOFM2T template language. It includes a comment, file encoding settings, package declaration, imports, and a public class definition. A loop is used to iterate over properties or owned attributes. A right-hand pane shows a list of available model elements for the current context, including 'before', 'separator', 'after', and various model types like 'Property', 'Class', 'AggregationKind', 'Association', and 'self'.

```
[comment @main /]  
[file (c.fullFilePath(), false, 'UTF-8')]  
package [packageName()];  
  
import java.util.List;  
  
public class [javaName()] {  
  
    [for (att : Property | ownedAttribute) ]  
    private [javaType()] [javaName()];  
  
    public [javaType()] get[javaName().toUpperFirst]  
        return [javaName()];  
    }  
  
    public void set[javaName().toUpperFirst]  
        this.[javaName()] = [javaName()];  
    }  
  
    [for]  
}  
  
[/file]
```

Pár Acceleo sajátosság

- Sablonok

```
[template public generate(c : Class)]  
  
    [comment @main /]  
    [file (c.name, false, 'UTF-8')]  
    [c.name/]  
    [/file]  
  
[/template]
```

- Előfeltételek (mikor fusson le a sablon? → Funkcionális nyelvek?)

```
[comment Generates the java code for a class property that belongs to an association and is ordered /]  
[template public genAssociation(p : Property) ? (owningAssociation <> null and isOrdered)]  
  
[/template]
```

- OCL Lekérdezések:

```
[query public getPublicAttributes(c : Class) : Set(Property) =  
    c.attribute->select(visibility = VisibilityKind::public)  
/]
```


Acceleo összefoglalás

■ Pro

- > Hatékony EMF modellekhez? → Lásd következő gyakorlat!
- > Van debug lehetőség!

■ Kontra

- > Csak Java, csak EMF
- > Új nyelvet kell megtanulni
  - Nem nehéz megtanulni
  - OCL-t viszont nehéz volt használni

Xtend

- Általános célú programozási nyelv (Kotlin előtti modern java)
- Objektum orientált
- Transzparens együttműködés Java-val
  - > Statikus típusellenőrzés
  - > Java típusrendszer
  - > Java kódra fordul
  - > Oda-vissza hivatkozás

Xtend nyelvi elemek

```
import com.google.inject.Inject
```

Java interop

```
class DomainmodelGenerator implements IGenerator {
```

```
@Inject extension IQualifiedNameProvider nameProvider
```

Nincs ;

```
    override void doGenerate(Resource resource, IFileSystemAccess fsa) {  
        for(e: resource.allContentsIterable.filter(typeof(Entity))) {  
            fsa.generateFile(  
                e.fullyQualifiedName.toString.replace(".", "/") + ".java",  
                e.compile)
```

Típuskövetkeztetés

Első paraméter kihagyható

```
        }  
    }  
    def compile(Entity e) '''
```

''' = template

```
        «IF e.eContainer != null»
```

```
        package «e.eContainer.fullyQualifiedName»;
```

```
        «ENDIF»
```

```
        public class «e.name»
```

```
        «IF e.superType != null»extends «e.superType.shortName» «ENDIF»
```

String interpolation

```
    {
```

```
        «FOR f:e.features»
```

```
        «f.compile»
```

```
        «ENDFOR»
```

Vezérlési struktúrák template-ekben

```
    }
```

```
...
```

Grey Space:

sablon szóköz vs kód szóköz

Xtend összefoglalás

■ Pro

- > Könnyen tanulható, produktív kódolás
- > Nagy kifejezőerő (bonyolult kód röviden írható)
- > Java kompatibilis

■ Kontra

- > Csak Java támogatott
- > Automatikus build?
- > Eclipse-alapú (de ma már külön is futtat)

Microsoft T4

- **Text Templating Transformation Toolkit**
- Szöveg blokkok és vezérlési logika egy fájlban
  - > Szöveg blokk kimásolódik a kimenetre
  - > C# vagy VB
    - Tud írni a kimenetre
  - > Hasonló, mint az ASP.NET, PHP, ...
- Ahol használják: DSL Tools, Entity Framework, VMTS...

Vezérlési blokkok

- Kód blokk: `<# ... #>`
- Kifejezés blokk: `<#= ... #>`
  - > Kiértékelhető
- Számok négyzete:

```
<#@ template language="C#" #>
<#int top = 10;
    for (int i = 0; i<=top; i++) { #>
        The square of <#= i #> is <#= i*i #>
    } #>
```

```
The square of 0 is 0
The square of 1 is 1
The square of 2 is 4
The square of 3 is 9
...
```

Hogy is működik?

- Generálódik (és lefut):

```
<#@ template language="C#" #>
<#int top = 10;
    for (int i = 0; i<=top; i++) { #>
        The square of <#= i #> is <#= i*i #>
    } #>
```

```
public partial class MyTemplate : ... {
    public string TransformText() {
        int top = 10;
        for (int i = 0; i<=top; i++) {
            this.Write("The square of ");
            this.Write(this.ToStringHelper.ToStringWithCulture(i));
            this.Write(" is ");
            this.Write(this.ToStringHelper.ToStringWithCulture(i*i));
            this.Write("\r\n");
        }
        return this.GenerationEnvironment.ToString(); }}
}
```

Osztály kiegészítése

- `<#+ ... #>`

- > Helper metódusok és propertyk generálása

```
<#+ // Class feature block
private void WriteSquareLine(int i) { #>
    The square of <#= i #> is <#= i*i #>.
<# } #>
```

- > Tartalmazhat szöveg blokkot is

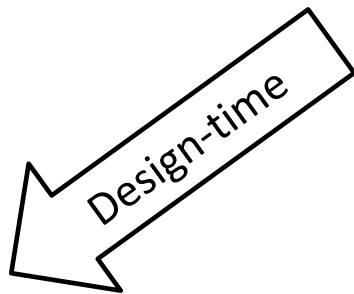
- > Hozzáadódik a generált osztályhoz, meghívható:

```
<#int top = 10;
    for (int i = 0; i<=top; i++)
        WriteSquareLine(i);
#>
```

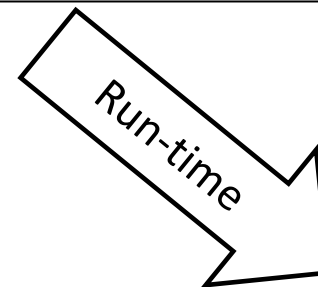

Design-time vs run-time

```
<#int top = 5;  
    for (int i = 0; i<=top; i++) { #>  
        The square of <#= i #> is <#= i*i #>  
<# } #>
```


The square of 0 is 0
The square of 1 is 1
The square of 2 is 4
The square of 3 is 9
The square of 4 is 16
The square of 5 is 25


```
public virtual string TransformText() {  
    int top = 5;  
    for (int i = 0; i <= top; i++) {  
        this.Write(" \r\n      The square of ");  
        this.Write(this.ToStringHelper.ToStringWithCulture(i));  
        this.Write(" is ");  
        this.Write(this.ToStringHelper.ToStringWithCulture(i * i));  
        this.Write(" \r\n");    }  
}
```

T4 összefoglalás

■ Pro

- > Jól használható, rugalmas
- > Feladatautomatizáláshoz kiváló (100+ ezer sornyi kód)
- > Gyors, bináris kód generálható belőle

■ Kontra

- > T4 scriptek karbantarthatósága
- > Debug lehetőségek
- > Furcsa formázási elvárások
- > Automatikus build? Függőségek?

Köszönöm a figyelmet!